

MEI

DNB Magazine nr. 2, 2011

DNB MAGAZINE

Dossier: 30 Jaar DNB

Bijlage afscheid
Henk Brouwer

In dit nummer...

Vragen over de euro, pensioenen,
banken of verzekeraars?

Bel of mail de informatiedesk:

t 0800 - 020 1068 (gratis)

e info@dnb.nl

Neem eens een kijkje op www.dnb.nl

ARTIKELEN

08/ Nederland en het
Midden-Oosten

20/ Festivalkoorts

RUBRIEKEN

04/ Banktueel

06/ De mensen van het Frederiksplein: Hanne van Voorden

07/ De wereld in cijfers: 'Bollen from Holland'

11/ Podium: 'Is DNB onafhankelijk?'

26/ Profiel: Tuvalu

28/ Kunstpodium: Simone Häfele

30/ Seminars

32/ In Beeld

12/ Dossier: Dertig jaar DNB

Portret van een instelling die voortdurend zoekt naar een balans tussen scherpe haaiantanden en stille diplomatie.

22/ Essay: Vrijheid

Filosoof Stine Jensen over de grenzen van vrijheid en geld.

Nuchter en zuinig

Het is bijna zover: 1 juli neemt de Nederlandsche Bank afscheid van president Wellink en directeur Brouwer. Bij dit DNB Magazine een bijlage over Henk Brouwer; in juni volgt een special over Nout Wellink.

Henk Brouwer, geboren en getogen Amsterdammer, slaat in 1972 zijn vleugels uit richting het Haagse. Weer enkele jaren later verruult hij de Hofstad voor het bedrijfsleven. Na een paar jaar bij Philips te hebben gewerkt, keert hij terug naar de regeringsstad. Het jobhoppen komt ten einde als hij in 1997 'de mooiste job van de wereld' krijgt en neerstrijkt aan het Frederiksplein in zijn geboortestad. Hier zet Brouwer zich veertien jaar lang in voor een harde gulden en een gezonde euro.

In de bijlage wordt een aantal mensen geïnterviewd over hun samenwerking met Brouwer. ECB-directielid Jürgen Stark roemt vooral de 'Dutch bluntness', die hij tentoon kan spreiden. Een bijzonder compliment, want die typisch Nederlandse directheid wordt internationaal nogal eens ervaren als botheid. Historisch Nieuwsblad liet een onderzoek uitvoeren naar het Nederlanderschap. We vinden ons gezellig, tolerant en ondernemend, maar bovenal nuchter en zuinig. Gevraagd naar welke typisch Nederlandse eigenschap de rest van Europa zou moeten overnemen, kozen de meesten onder ons voor tolerantie (met als voorbeeld het homohuwelijk). Maar ook zuinigheid, mede in de zin van gezonde overheidsfinanciën, gooide hoge ogen. Met een lers begrotingsstekort over 2010 van ruim 32 procent en een Griekse staatsschuld van 143 procent van het bbp moet dat Brouwer als muziek in de oren klinken. Brouwer blijft in de eerste plaats een zuinige Hollander, maar dan wel eentje met een groot Europees hart.

De redactie

Wat je echt wilt weten

Jaarverslag nu op de iPad

Voor de wereldeconomie was 2010 een jaar van herstel, maar de sporen van de crisis zijn nog niet helemaal uitgewist, zo stelt DNB in haar Jaarverslag over 2010. Nieuwsgierig? Online kunt u gemakkelijk zoeken op trefwoorden en uw eigen grafieken maken met de grafiekengenerator. Het Jaarverslag is ook te downloaden als versie voor de iPad. Zie www.dnb.nl.

Wedstrijd: ontwerp de jubileumeuro

In 2012 betalen we alweer tien jaar met euromunten en biljetten. Om dat te vieren wordt een speciale

herinneringsmunt van twee euro uitgegeven in alle eurolanden.

De Europese Commissie heeft hiervoor een ontwerpwedstrijd uitgeschreven.

Alle inwoners van de eurolanden kunnen meedoen, mits zij ouder zijn dan twaalf jaar. Een jury maakt een voorselectie. Begin juni kan iedereen via internet een stem uitbrengen op zijn of haar favoriete munt. Het winnende ontwerp zal in alle zeventien eurolanden in omloop worden gebracht.

Kijk voor meer informatie op de website van de Europese Commissie: http://ec.europa.eu/index_nl.htm

Cartoon: Bloembollen (pag. 7)

Tentoonstelling 100 jaar de Munt

Het Muntgebouw in Utrecht bestaat honderd jaar. Het Geldmuseum viert dit met de tentoonstelling 'Eeuwig geld. 100 jaar Muntgebouw, 1000 jaar muntslag', die op 2 april is geopend. Centraal staan de rijke Utrechtse muntgeschiedenis en de

historie van het monumentale pand aan de Leidsevaart. Het Muntgebouw is niet alleen een museum: nog altijd worden hier de Nederlandse euromunten en ook veel buitenlandse munten geslagen. Meer informatie op www.geldmuseum.nl.

ECB-games voor de jeugd

De ECB en de nationale centrale banken van het Eurosysteem, waaronder DNB, hebben twee educatieve games uitgebracht. *Inflation Island* laat spelers ervaren wat de gevolgen zijn van inflatie, voor henzelf, voor de economie en de maatschappij. Ook wordt aandacht geschonken aan uitwassen als hyperinflatie en deflatie. Dit om de voordelen van prijsstabiliteit, het doel van de ECB, duidelijk te maken.

De game *Economia* zet spelers aan de knoppen van het monetaire beleid. Ze nemen besluiten over de rente om de inflatie te beteugelen, bijgestaan door

een team van adviseurs en door indicatoren als geld- en productiegroei. *Economia* is onlangs door een Duitse vakjury bekroond. Beide games staan, Nederlandstalig, op www.dnb.nl.

‘We hoeven niet alles te weten’

Medewerkers in de schijnwerpers. Deze keer: beleidsmedewerker Hanne van Voorden, die samen met twee collega's het Overzicht Financiële Stabiliteit (OFS) van april heeft geschreven.

door Ellen Tolsma

Wat voor informatie vind je in het OFS? ‘We beschrijven daarin wat de komende tijd de grootste risico's zijn voor de Nederlandse financiële sector. DNB brengt dit overzicht twee keer per jaar uit.’

En dat is dan alleen interessant voor de echte experts?

‘Nee hoor, we proberen juist zo veel mogelijk mensen te bereiken. Niet alleen de financiële sector en de politiek, maar ook het publiek willen we bewust maken van reële risico's. Veel organisaties brengen een OFS uit, maar die van bijvoorbeeld het IMF telt zeker tweehonderd pagina's. Wij publiceren ongeveer dertig pagina's, waarin we de belangrijkste risico's op een rij zetten. Een aantal punten brengen we in de pers extra onder de aandacht. Dit jaar de Europese schulden-crisis en de sterke stijging van grondstof-prijzen.’

Is het OFS vooral voorspellend, of beschrijven jullie alleen de huidige situatie?

‘Het is een combinatie van analyses en boodschappen. We blikken terug op het vorige OFS, kijken naar de situatie van dit moment en gaan zo voorspellend mogelijk te werk voor de wereld van morgen. Hier volgt een aantal boodschappen uit: wat moet er gedaan worden, wat doet de Nederlandsche Bank en wat zouden andere partijen kunnen doen. We hopen dat we door actiepunten te benoemen, tot een gedragsverandering kunnen aanzetten.’

Het OFS gaat over heel veel verschillende onderwerpen. Hebben jij en je collega's overal verstand van?

‘Gelukkig hoeven we niet alles te weten! Samen met de andere twee schrijvers zijn er eerst brainstormsessies met allerlei

experts binnen de Bank. Dan proeven we alvast wat er zoal speelt, bijvoorbeeld op het gebied van de huizenmarkt en de schulden-crisis. Als we de grote lijnen te pakken hebben, krijgen we van alle specialisten onderzoeken, grafieken, etc. en kan het schrijfsproces beginnen. Daar zijn we zeker twee tot drie maanden mee bezig.’

Is het een leuk project om aan mee te werken?

‘Het geeft veel voldoening om naar een concreet product toe te werken, vanaf de eerste sessies tot en met de persbijeenkomst en het begeleidende interview met onze directeur voor op de website. Bovendien leer je in korte tijd veel collega's kennen en kom je van alles te weten over specialismen van buiten je eigen vakgebied.’ •

Bollen from Holland

Nederland heeft in 2010 3,6 miljard bloembollen geëxporteerd, 2 procent meer dan in 2009. De meeste bollen gingen naar de VS, sinds jaar en dag de

grootste afnemer. Ook de Duitsers en de Engelsen zijn dol op onze bloemen en dan vooral op onze tulpen: goed voor de helft van de verkochte bollen. Ook

gladiolen, narcissen en hyacinten zijn populair in het buitenland. •

Bron: CBS

Nederland en het Midden-Oosten

Nederlandse bedrijven en de politieke onrust in het Midden-Oosten en Noord-Afrika: de olie, de handel en de banktegoeden.

door Marijke Hoogendoorn

Wie Midden-Oosten hoort, denkt direct 'olie'. Maar dat is een achterhaald beeld. Sinds de eerste oliecrisis van 1973 is er veel veranderd. Toentertijd kwam onze olie voornamelijk uit het Midden-Oosten. In de jaren daarna werd deze eenzijdige afhankelijkheid van de Arabieren aanzienlijk teruggebracht. Nederland ging steeds meer olie importeren uit Noorwegen, het Verenigd Koninkrijk en Rusland. Vandaag de dag levert Rusland ons een derde van onze olie-import. Saoedi-Arabië, tien jaar terug nog ons grootste olieleverancier, levert nu nog maar 8%; Libië niet meer dan één procent.

Import

In totaal importeren we voor bijna 14 miljard euro uit het Midden-Oosten en Noord-Afrika. Afgezien van de olie-import ter waarde van 8 miljard euro, gaat het om onder meer chemische producten en landbouwproducten. Nederland importeert bijvoorbeeld sperziebonen en aardbeien uit Egypte en koffie uit Syrië. En verder Jordaanse parfums, Omaanse meubels en kleding uit Tunesië en Marokko. Onze totale invoer uit de hele regio is twee miljard meer waard dan onze uitvoer, die 12 miljard euro oplevert.

Export

De export naar Noord-Afrika en het Midden-Oosten is goed voor 3% van de totale export. We verdienen 9,5 miljard euro aan de export van goederen als machines, chemische producten en voedingsproducten. Denk aan landbouwmachines,

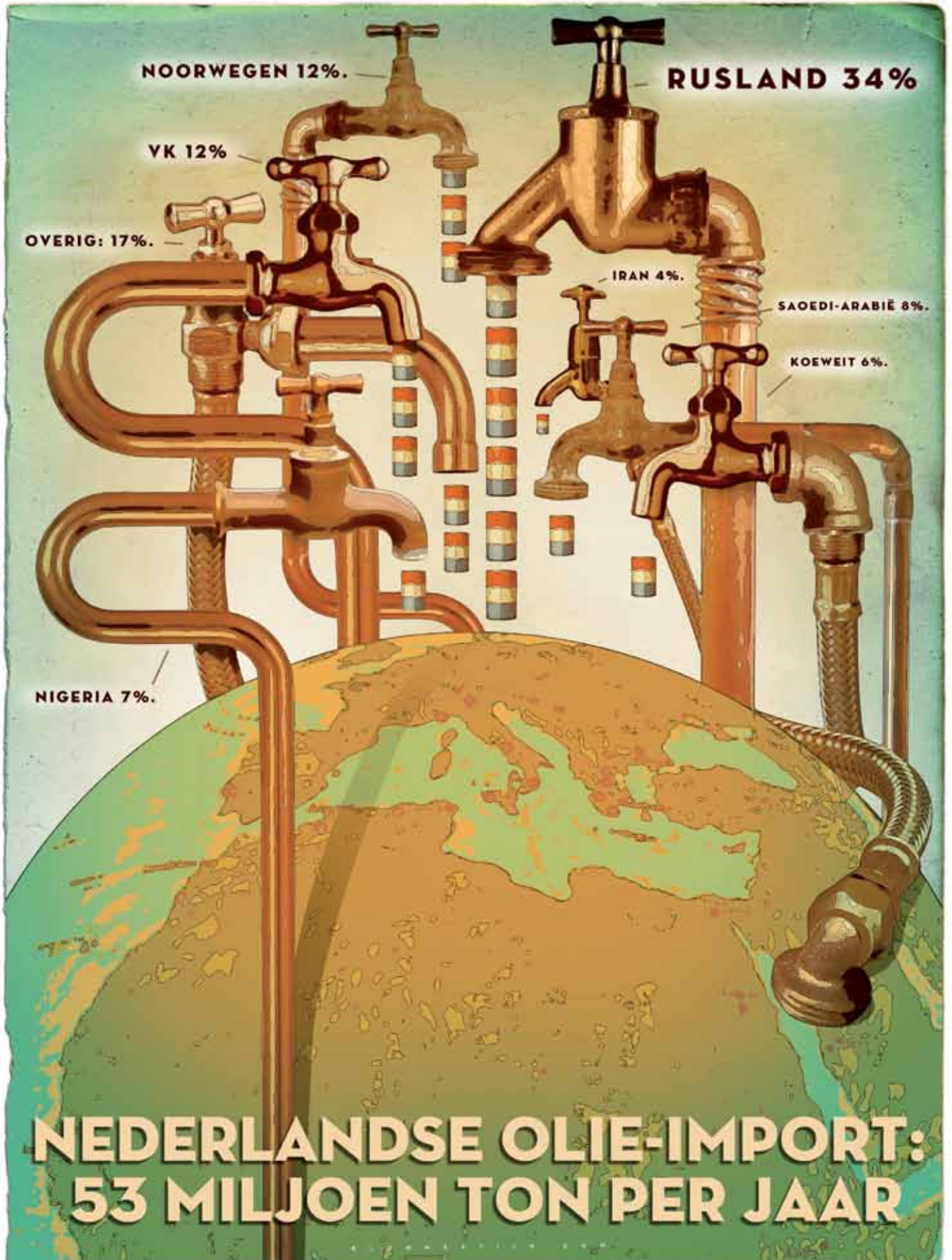
geneesmiddelen, verf, consumentenelektronica en zuivelproducten. Daarbij wordt nog eens 2,6 miljard euro verdiend aan diensten als vervoer en infrastructurele werken. Nederland heeft vanaf 1990 voor 700 miljoen euro aan vooral tweedehands wapens en materieel geleverd aan Arabische landen, waaronder Egypte, Bahrein, Marokko, Qatar en Oman. Het ging bijvoorbeeld om afgeschreven pantserrupsvoertuigen, F-16-gevechtsvliegtuigen en radarsystemen. Ten tijde van de verkoop werden veel Arabische landen beschouwd als stabiele staten. Dat ligt nu heel anders voor sommige landen. Op dit moment dingt scheepswerf Damen Schelde mee naar een opdracht voor de levering van vier marineschepen aan Oman, waarbij het gaat om honderden miljoenen euro's. Maar tot nader order worden geen vergunningen afgegeven voor de uitvoer van wapens naar Libië.

Banktegoeden uit Libië

Beleggers uit het Midden-Oosten en Noord-Afrika verdienen jaarlijks 400 miljoen euro op de bankrekeningen die ze in Nederland aanhouden. Eind 2010 hebben beleggers uit deze regio voor 14 miljard euro aan banktegoeden in ons land. Daarvan is 4,1 miljard afkomstig uit Libië en 2,4 miljard uit Libanon. Voor het overige komt het geld uit een groot aantal andere landen.

In Nederlandse aandelen beleggen alleen Israëliëse partijen. Eind 2010 zijn deze beleggingen een half miljard euro waard. •

**NEDERLANDSE OLIE-IMPORT:
53 MILJOEN TON PER JAAR**

Onafhankelijkheid DNB

In de rubriek voor lezersvragen
Podium dit keer de vraag:
is DNB onafhankelijk?

door Marijke Hoogendoorn

‘Ja. De Nederlandsche Bank is echter wel een vreemde eend in de bijt. Eentje met een dubbele identiteit, vanwege haar dubbelrol als centrale bank van Nederland en als toezichthouder op financiële instellingen. Als centrale bank is zij volstrekt onafhankelijk van de overheid. Het toezicht is een publieke taak, waarvoor de minister uiteindelijk politiek verantwoordelijk is’, vertelt Ron Luberti, directiesecretaris van DNB.

Is DNB van de overheid? ‘Dat kun je zo niet zeggen. DNB is een naamloze vennootschap, met als enige aandeelhouder de Nederlandse Staat. Dat betekent onder andere dat de winst die DNB maakt ten goede komt aan de Staat. Het dagelijkse bestuur van de NV is in han-

den van de directie: de president en de directieleden. De directie werkt volgens het principe van collegiaal bestuur: er is een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor genomen beslissingen.

De zeggenschap van de overheid is begrensd. Namens de overheid houdt DNB toezicht op financiële instellingen. In die rol van toezichthouder is DNB een zelfstandig bestuursorgaan (ZBO). Op dat toezicht van DNB houdt de minister op afstand toezicht. Over de toezichttaak legt DNB verantwoording af aan de minister van Financiën en de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Zo moeten beide ministers instemmen met de ZBO-begroting, na goedkeuring door de Raad van Commissarissen van DNB.

Op monetair vlak is de onafhankelijkheid van DNB wettelijk verankerd. ‘Dus als Wellink de rente wil verhogen, heeft De Jager daar niets over te zeggen. Niet dat Wellink dat in zijn eentje beslist, hoor. Dat doet hij samen met zijn collega’s: zes bestuurders van de Europese Centrale Bank en de presidenten van de centrale banken van de eurolanden (17 in totaal). Zij vormen samen de Raad van Bestuur van de Europese Centrale Bank. Geheel onafhankelijk besluit deze Raad wat het beste monetaire beleid is voor de eurolanden als geheel. De besluiten staan dus los van nationale en politieke belangen. Daarom is die onafhankelijkheid zo’n groot goed.’ •

Ook een keer met uw vraag in DNB Magazine? Mail uw vraag naar: magazine@dnb.nl.

1979

4 mei 1979
Margaret Thatcher
nieuwe premier
Verenigd Koninkrijk.

1980

30 april 1980
Kroningsoproer
(‘geen woning geen
kroning’).

1981

20 januari 1981
Ronald Reagan nieuwe
president van de VS.

1981

21 november 1981
Massale anti-kern-
wapenbetoging
Museumplein.

Tussen scherpe haaiantanden en stille diplomatie

De wereld van het geld is veranderd in de laatste drie decennia, maar de essentie van DNB bleef hetzelfde.

Een beeld van een instelling die balanceert tussen conservatisme en meegaan met de tijd.

Door Martijn Bennis

Dertig jaar geleden was de Nederlandsche Bank vooral de bewaker van de harde gulden en lag de nadruk op monetair beleid. Door de euro is haar reikwijdte over de grenzen heen toegenomen. Liep DNB met zijn rentebeleid in de pas met de Duitse centrale bank tot de invoering van de Europese eenheidsmunt, tegenwoordig beslist Nederland in de Raad van Bestuur van de Europese Centrale Bank mee over het monetaire beleid van Europa. De komst van de euro bracht meer vrijheid om monetair beleid te maken.

Nederlandse centrale bankiers zijn internationale zwaargewichten. Zo was DNB-president Nout Wellink jarenlang voorzitter van de Bank of International Settlements en leidt sinds juli 2006 het Bazels Comité voor het banktoezicht. Ook direc-

teur Henk Brouwer is sinds jaar en dag kind aan huis bij onder meer het IMF, de OESO en de European Banking Authority. En Duisenberg werd benoemd tot eerste president van de Europese Centrale Bank. Een man die op de gulden kan passen is zeker in staat de hardheid van de euro te bewaken, was kortweg de aanbeveling voor Duisenberg.

Centrale bankiers als Duisenberg, Wellink en Brouwer houden van het monetaire beleid, het spelen met de rente, van het verkrappen of verruimen van de geldmarkt. En van het daarbij behorende waarschuwen en duvelstoejagen van de politiek. Aldus stellen ze de politieke onafhankelijkheid van de centrale bank veilig. Dat is cruciaal, want onderzoek na onderzoek toont aan: een land met een onafhankelijke centrale bank heeft

1984

22 januari 1984
Presentatie Apple
Macintosh, voorloper
moderne pc.

1987

Wall Street ('Greed is
good') in première.

1987

19 oktober 1987
Black Monday:
Dow Jones verliest
508 punten.

1988

15 juni 1988
Nederland wint
EK-finale voetbal.

1989

9 november 1989
Val Berlijnse muur.

1990

Augustus 1990
Irak valt Koeweit
binnen. Begin
Golfoorlog.

1992

7 februari 1992
Verdrag van
Maastricht.

1993

20 januari 1993
Bill Clinton
wordt de 42e
president van
de VS.

een lagere inflatie dan wanneer die zich door de politiek laat sturen. ‘Ik ben de nationale leedanzegger’, zei Duisenberg over zijn voortdurende oproep tot bezuiniging. Het verleidde toenmalig premier Ruud Lubbers in het najaar van 1990 tot de verzuchting: ‘Het is de tijd dat de blaadjes van de bomen vallen. Ik zat al een beetje te wachten: wanneer komt hij nou.’ En daar was Duisenberg dan ook om te zeggen dat niet 5, maar 15 miljard gulden bezuinigd moest worden.

Twin Peaks

Toezicht, dat was één of twee keer per jaar ouwe-jongens-krentenbrood, zo omschreef oud-bankier Jan Kalff het voor de Commissie-De Wit die oorzaken en gevolgen van de kredietcrisis onderzocht. ‘De intensiteit op hoog niveau was niet bijzonder. Eerlijk gezegd was dat ook niet echt nodig: het ging toen goed in het bankwezen.’ ‘Vroeger bestond het toezicht uit het optrekken van je wenkbrauwen’, zegt financieel-economisch journalist Roel Janssen. ‘Bankiers waren keurige heren die een gezamenlijke set normen en waarden hadden.’ Volgens oud-SNS-topman Sjoerd van Keulen, voorgedragen als ING-commissaris, geldt nu voor de Nederlandsche Bank hetzelfde als toen. ‘De toezichthouders weten wat er bij banken speelt, ze snappen onze positie en ze worden in wezen nooit echt verrast.’ ‘In de loop der jaren’, zei Henk Brouwer tegen de Commissie-De Wit, ‘is het informele toezicht – gen-

tleman’s agreements – onvermijdelijk steeds meer omgezet in regelgeving of toezicht met een dwingend karakter. Een goede ontwikkeling.’

Tot begin jaren negentig waren banken kleiner dan nu en louter nationaal georiënteerd met Nederlandse directies. Eind vorige eeuw zette de trend tot samenvoeging van banken en verzekeraars in. Met deze conglomeraatvorming liep Nederland internationaal voorop. De hoogtijdagen van het conglomeraat zijn na de kredietcrisis voorbij, maar gebleven is de sterke onderlinge verwevenheid van financiële bedrijven.

Het toezicht volgde de ‘conglomeratentrend’ op de voet. In 2002 werd de AFM opgericht voor het gedragstoezicht en kreeg DNB de specifieke taak om toe te zien op de soliditeit en de bedrijfsvoering van financiële ondernemingen – het prudentiële toezicht. In 2004 volgde een fusie van DNB met de toezichthouder voor verzekeraars en pensioenfondsen, de PVK.

De taakverdeling tussen DNB en AFM, het Twin Peaks-toezichtmodel, gooit internationaal hoge ogen. Vooral in Frankrijk, Italië, Spanje en de Verenigde Staten. Het IMF betitelt het model als ‘first class’. Zijn Amerikaanse ambtsvoorganger Hank Paulson keek er volgens Zalm ‘met jaloezie’ naar. ‘Paulson heeft de moed gehad om voor te stellen dat het model dat wij hier kennen in de VS zou worden toegepast’, zei Zalm. ‘Ik denk dus wel dat dit model gewaardeerd wordt.’

1994

15 januari 1994
Nederland gaat online:
Digitale Stad
Amsterdam van start.

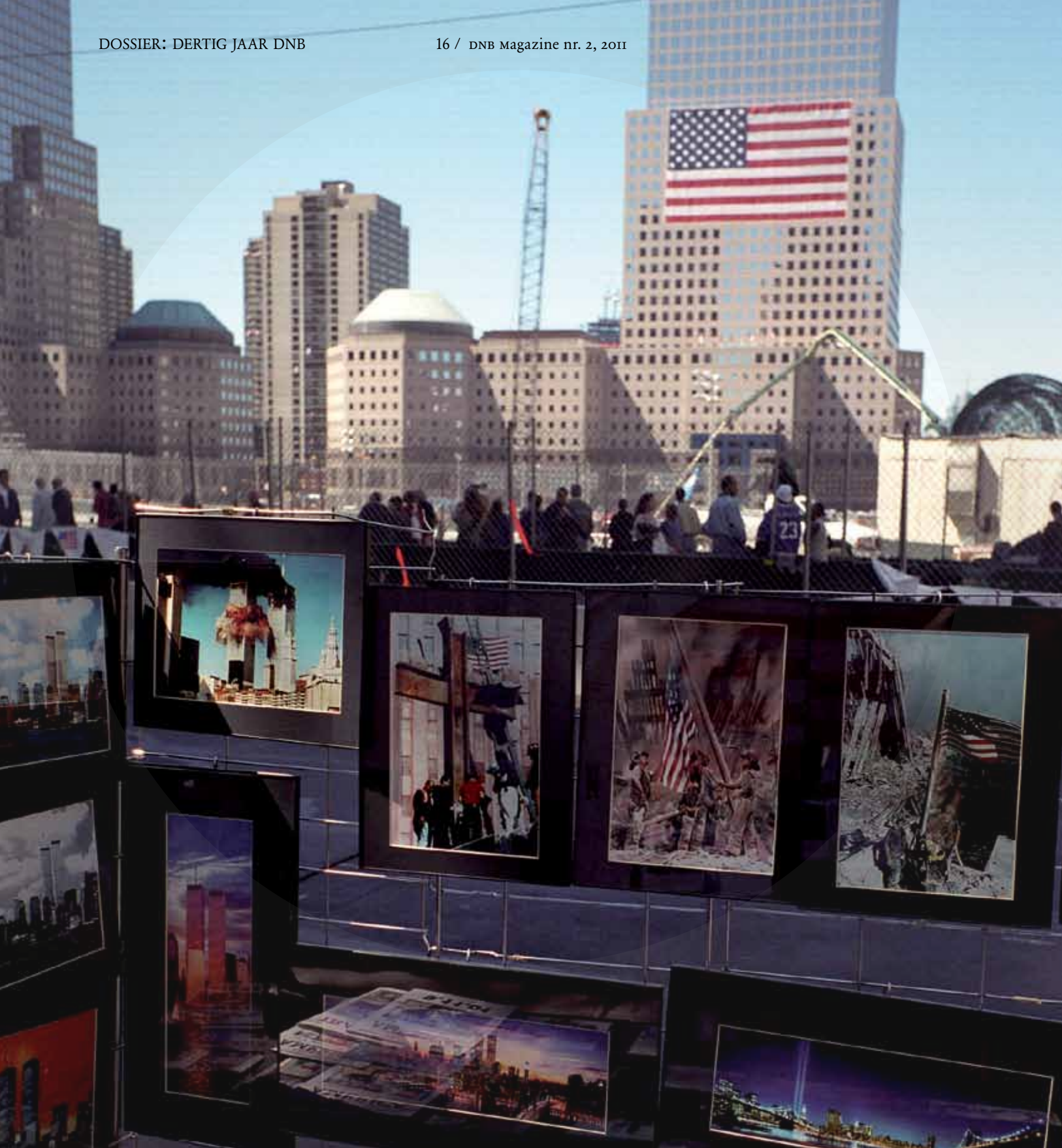
1994

KPN start eerste
GSM-netwerk in
Nederland.

1998

31 december 1998
De officiële wisselkoersen van de euro worden vastgesteld.

2000

17 maart 2000
Beurgang World
Online. Snel daarna
knapt de internetbubbel.

2001

11 september 2001
Terroristische aanslag
op het World Trade
Center in New York.

2002

1 januari 2002
De euro wordt in
twaalf landen ook
chartaal ingevoerd.

Het banktoezicht is met de globalisering en conglomeratvorming voorgoed veranderd. De omgeving werd steeds minder overzichtelijk-Rijnlands en steeds meer vechtend-Angelsaksisch. Dat betekent: een hardere toon, minder werken op basis van vertrouwen en veel meer op basis van regels. Van Keulen ziet in DNB van vandaag een uit de aard der zaak conservatieve, enigszins bedaagde organisatie die handelt 'op basis van honderd procent zeker weten: alles moet juridisch kloppen en waargemaakt kunnen worden. Het gaat om een zorgvuldig afgewogen besluitvorming'. Dat wordt nog eens in de hand gewerkt doordat de aansprakelijkheid van DNB niet geregeld is, behoudens enige jurisprudentie. Nederland heeft als enige in Europa niets specifiek in de wet staan voor het geval schade in de financiële wereld op DNB wordt verhaald.

Banken fuseren en 'conglomereren' niet voor niets sinds de jaren negentig van de vorige eeuw. Ze gebruiken de steeds grotere marktvrijheid om meer winst te maken. 'Geliberaliseerd kapitalisme', noemt journalist Roel Janssen die trend van de laatste tien, vijftien jaar. 'Banken zijn op zoek gegaan naar winstmaximalisatie en daarmee naar de randen van normen en waarden.' En dat dan zo snel mogelijk, opgejaagd door dominante aandeelhouders die bankbestuurders uitsluitend aansporen tot het creëren van zo veel mogelijk aandeelhouderswaarde. 'Ik heb dat zelf ervaren', zegt Sjoerd van Keulen, 'in mijn rol van bestuurder bij Fortis en SNS Reaal. Grote, met name Angelsaksische, aandeelhouders stelden harde eisen in termen van kostenbe-

sparing, winstgroei en rendement op eigen vermogen. Er werd heel duidelijk gemaakt dat je niets te zoeken had als bestuurder als je die niet wist te realiseren.'

Weerstand tegen die veranderende Angelsaksische globalisering was er niet. De economieën groeiden overal maar door. 'Er was een zelfvertrouwen ontstaan van: we are in control', brengt Van Keulen in herinnering. 'Je moet niet vergeten dat we tot de crisis in 2008 een jaar of vijftientig onafgebroken groei hebben gezien. Dit ongebreidelde optimisme, die eenzijdige aandacht voor groei van aandeelhouderswaarde, het geloof in efficiënte markttheorieën en in de modellen voor risicomanagement bestonden niet alleen in de financiële sector. Ook in de politiek, in de academische kringen, in brede lagen van onze samenleving heersten soortgelijke opvattingen en gevoelens: het kon niet stuk met onze economie.'

Comfortzone

Het gezag van autoriteiten stond niet ter discussie. 'Duisenberg verdient salaris dubbel en dwars terug', kopte de Volkskrant in 1993. 'Iedereen vertrouwt onze centrale bank', schreef zakenblad FEM in 1996, onder de kop: 'Onze monetaire gids.' Roel Janssen: 'De autoriteit van DNB werd lange tijd niet in twijfel getrokken, ook niet door de media.'

Twee jaar later was DNB de gebeten hond. 'Lof voor gift van DNB misplaatst', kopte de Volkskrant in 1998 over de Victory Boogie Woogie, een werk van Piet Mondriaan dat de

2004

Uitbreiding EU met tien Oost-Europese landen.

2005

13 juni 2005
Ministers van financiën G8
schelden schulden kwijt
van 18 *Heavily Indebted Poor Countries*.

2006

Mei 2006
Film *An Inconvenient Truth* van Al Gore komt uit. Meer aandacht voor maatschappelijk verantwoord ondernemen.

2008

15 september 2008
Zakenbank Lehman
Brothers failliet. Econo-
mische crisis barst in alle
hevigheid los.

2009

20 januari 2009
Inauguratie
Barack Obama.

2009

19 juni 2009
Koningin Beatrix en de
Russische president
Medvedev openen
Hermitage Amsterdam.

Nederlandsche Bank uit eigen reserves voor 82 miljoen gulden had aangekocht. Als herdenkingscadeau voor de Nederlandse bevolking bij het afscheid van de gulden. ‘Met welk recht meent de Bank te kunnen beslissen over de besteding van overheids-geld?’, was de retorische vraag van de krant. De negatieve reacties krasten de ziel van Wellink. ‘Gezien de trammelant die het met zich meebracht zou ik dat nooit meer op die manier doen’, zei hij in 2007 terugblikkend op zijn eerste tien jaar als DNB-president. Tot zijn verbazing en teleurstelling merkte Wellink dat de kritiek op DNB steeds meer overging in kritiek op hem persoonlijk. ‘Nout zat fout’ was in 2006 de kop in HP/De Tijd over de ondergang van Van der Hoop Bankiers. Dat is nog niets bij wat DNB tijdens en na de kredietcrisis over zich heen kreeg: van ‘schoothondje van de banken’ tot ‘bovenmeester die niet streng durft te zijn’. Dat de toezichthouder in alle gevallen het maximale doet wat in haar vermogen ligt, werd dertig jaar geleden zonder meer geloofd, maar nu niet meer.

Duisenberg gaf de aanzet tot meer openheid, nadat hij het van de afstandelijke Zijlstra overnam in 1982. Hij zorgde voor een novum door zelfs een toespraak te houden en liet een persbericht uit gaan om een rentebesluit toe te lichten. Maar van een mediabeleid was nog amper sprake. Vroeger kon DNB op basis van autoriteit zwijgen als het graf. Bijvoorbeeld als een bank kopje onder dreigde te gaan. In zo’n geval geldt het toezichthoudersdilemma: als de toezichthouder zich daarover uitlaat wordt het een selffulfilling prophecy. Dit dilemma is niet veranderd, maar het publiek wel. Dat houdt niet van een financiële auto-

riteit die zijn mond niet open doet. Waarom de toezichthouder dat niet doet, daarin is de consument minder geïnteresseerd. ‘De veranderingen in de laatste jaren hebben de Bank een beetje uit zijn comfortzone gehaald’, is de analyse van Janssen.

Streetwise

Stel dat de kredietcrisis in 1982 had plaatsgevonden, zou DNB dan ook zoveel kritiek hebben gekregen? Vermoedelijk niet. Het ongenaakbare is zij in de afgelopen decennia kwijtgeraakt, zoals andere overheidsinstellingen. Toen de crisis toesloeg, ging het mondige publiek op zoek naar de zondebok. ‘Het beeld is ontstaan dat DNB en Wellink gefaald hebben’, aldus filosofe en econome Liesbeth Noordegraaf-Eelens. Los van waar precies de waarheid ligt, krijgt zo’n verhaal zijn eigen dynamiek. ‘Iemand moest het gedaan hebben’, zegt Van Keulen. Hij geeft toe dat bankiers stilzaten terwijl ze geschoren werden. ‘Wachten tot de storm overwaait. Terwijl DNB ter verantwoording is geroepen.’ Toezichthouders zijn doorgaans gentlemen. Om gelijk te krijgen kan het helpen wat minder een gentleman te zijn en wat meer streetwise. Wat gehaaider, wat harder misschien, wat meer van die Angelsaksische mentaliteit zoals de onder toezicht gestelden. Tegelijkertijd dient een toezichthouder een beetje regentesk te zijn. De autoriteit moet er vanaf stralen.

De Nederlandsche Bank zoekt voortdurend naar deze balans. Tussen meegaan met de tijd en conservatisme. Tussen scherpe haaiantanden en stille diplomatie. •

2009

19 oktober 2009
DSB Bank failliet.

2010

10 mei 2010
Europees reddingsplan voor landen die door de schulden crisis in de problemen zijn geraakt.

2011

Januari 2011
Onrust in het Midden-Oosten. De Tunesische bevolking gaat als eerste de straat op. Andere landen in de regio volgen.

KALM-AAN-LAAN

Festivalkoorts

Het festivalseizoen staat weer voor de deur.
Live bandjes kijken is big business voor de organisaties.

door Ellen Tolsma

Nederland is festivalland pur sang: zowat elke zichzelf respecterende stad heeft een eigen een- of meerdaags popspektakel in de aanbieding. Het oudste nog bestaande festival is het Holland Festival uit 1947, maar de echte muzikale happenings ontstonden in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw. Zoals Free Village (1969), Flight to Lowlands Paradise (1967) en Pinkpop (1970). De grootste groei vond plaats tussen 1985 en 2007. In de periode 1995 tot 2007 nam het aantal festivals toe met veertig procent, becijferde het bureau Respons. Niet zonder reden: een populair festival kan aardig wat geld opleveren en bijdragen aan een positief imago van een stad of regio, terwijl de uitgaven zeer overzichtelijk zijn: popbands, plek en promotie.

In dit laatste hoeven de grote, goedlopende festivals weinig energie te steken. Hun reputatie is al voldoende om grote aantallen tickets te verkopen, ruim voordat de namen van alle optredende artiesten officieel bekend zijn gemaakt. Zo waren in november 2010 alle 55.000 kaarten van het meerdaagse Campingflight to Lowlands Paradise al binnen een paar uur verkocht. Het festival zelf vindt pas plaats van 19 tot en met 21 augustus 2011. Pinkpop, dat wordt gehouden van 11 tot en met 13 juni, wist binnen een dag 50.000 van de 80.000 tickets te verkopen.

Pinkpophoedjes

Dit zijn dan meteen ook de klappers onder de festivals. 'Lowlands' heeft van alle jongerenevenementen in Nederland de hoogste ticketopbrengst, namelijk 8,5 miljoen euro (cijfers Response). Pinkpop is een goede nummer twee, met in 2010 een opbrengst uit recette van ruim 7,1 miljoen euro. Daarbij komen nog de subsidie- en sponsorinkomsten (gemiddeld de helft van de festivalinkomsten volgens Muziek Centrum Nederland) en

opbrengsten uit horeca en merchandising, meestal in de vorm van verhuur van verkoopruimte aan andere partijen. Vooral Pinkpop is goed in het neerzetten van zichzelf als merk: T-shirts, magneten en handdoeken met het logo, maar vooral de roze Pinkpophoedjes (gewild, want uitgebracht in limited edition) zijn wereldberoemd in Nederland. Niet alleen retailers verdienen aan deze megafestivals. Gemeenten verlenen weliswaar subsidie, maar verdienen dit ook ten dele weer terug in de vorm van ondermeer leges en toeristenbelasting. Daarnaast rekent auteursrechtenorganisatie Buma/Stemra zeven procent over het bedrag dat wordt uitgegeven aan gages.

Glastonbury

Toch is het niet alleen hosanna in festivalland. Sterker nog, veel festivals hebben moeite om het hoofd boven water te houden. De helft van alle organisaties moet het doen met een budget van minder dan 25.000 euro en een toegangsprijs van gemiddeld 17,79 euro (cijfers Muziek Centrum Nederland). Ter vergelijking: een dagkaart voor Pinkpop kost 75 euro, exclusief servicekosten. Door de crisis moeten veel sponsoren bezuinigen. Zij gaan daarom selectiever te werk en zijn vaker geneigd te kiezen voor of de gevestigde namen of de kleinschalige dorpsfestivals. Dit gaat ten koste van de middelgrote evenementen. Veel festivals vrezen daarnaast de BTW-verhoging voor podiumkunsten per 1 juli aanstaande. Ook kijken de grote festivalorganisatoren met argusogen naar het buitenland. Internationale evenementen, zoals het Hongaarse Sziget Festival en het Engelse Glastonbury, weten ook veel Nederlandse muziekliefhebbers te trekken. Alleen sterke merken kunnen deze concurrentieslag winnen. •

Bankgeheimen, transparantie en vrijheid

Iedereen wil alles van elkaar weten. Die roep om meer transparantie staat op gespannen voet met de vrijheid van individu en samenleving.

door Stine Jensen

De wereld is zo lek als een mandje. Op sites als WikiLeaks, OpenLeaks en GeenStijl, maar ook in de reguliere media regent het dag in dag uit onthullingen over wangedrag: van geheime onderzoeksrapporten en diplomatieke cables tot gigantische bankbonussen, van gelekte video's over burgerdoden tot beelden van een naakte Silvio Berlusconi op een 'bunga bunga party'. Als we het allemaal moeten geloven, staan straks zelfs de Zwitserse bankgeheimen op de WikiLeaks' lekagenda. Laat ik eerlijk zijn: ik wil die geheimen best weten. Ik behoor inmiddels tot de groep burgers die na enkele grote financiële schandalen rondom onder meer de Lehman Brothers, de DSB-bank, de exorbitante bonuscultuur, de vastgoedfraude en de woekerpolissen, wantrouwig is geworden tegenover de wereld van het grootkapitaal. Laat maar zien, jongens! (Meestal zijn het jongens). Wie een (bank)geheim heeft, heeft vast iets te verbergen, niet waar?

Toch is het niet alleen de wens tot informatie en de controle op macht die ten grondslag liggen aan het verlangen naar transparantie inzake geldstromen. Het is welbeschouwd de eeuwenoude strijd om de vrijheid die verbonden is met kapitaal. De boze, wantrouwende en cynische burger die kennis heeft genomen van politici die blunderen, bankdirecteuren die graaien, vastgoedfraudeurs die miljoenen achterover drukken, verzekeraars die woekerpolissen met hun klanten afsluiten – die

burger die mee heeft betaald aan de Maserati en villa's van corrupte woningbouwdirecteuren wil uiteraard graag transparantie! Declaratiegedrag, dubbele agenda's, zakkenvullers, bonuscultuur – we hebben er genoeg van, en zijn boos over een oneerlijke verdeling van middelen. Waarom willen mensen die toch al zoveel hebben, nog meer?

Paleizen

De opstanden in het Midden-Oosten lijken ver weg te staan van deze schandalen in het Westen, maar zijn in principe ontstaan vanuit dezelfde economische woede over een oneerlijke verdeling. Met dit verschil dat daar de verdeling nóg oneerlijker is en dat er geen WikiLeaks voor nodig is om de exorbitante financiële disbalans in de samenleving aan het licht te brengen. Het volk ziet met lede ogen hoe hun leiders wonen in paleizen, terwijl ze zelf nauwelijks rond kunnen komen. Als de ploeterende burger zelf geen perspectief heeft om gemakkelijk veel geld en vrijheid te verkrijgen en steeds directer wordt geconfronteerd met anderen die dat wél lukt, dan duiken al snel termen op als 'zelfverrijking'. Niet alleen gaat het hier om afgunst – waarom hebben zij zoveel en ik niet? – maar ook gaat het opnieuw om die ene essentiële vraag: gaat het kapitaal van de een niet ten koste van de vrijheid van de ander?

‘Elk bedrijf zou WikiLeaks-proof moeten zijn’

Als we kijken naar de recente ontwikkelingen in het Midden-Oosten dan is het antwoord simpel: ja. De opstanden in het Midden-Oosten gaan over democratie en vrijheid, maar zijn welbeschouwd begonnen met een marktkoopman in Egypte die - zoals zovelen - zijn brood niet meer kon verdienen en geen andere uitweg zag dan een dramatische zelfverbranding. De vrijheid van de staat en de machthebbers is te lang ten koste gegaan van het volk dat nu zijn eigen vrijheid bevecht. Inmiddels staat de halve Arabische wereld op zijn kop. Was dit ook gebeurd zonder dat het volk had gezien hoe hun leiders woonden in paleizen, terwijl ze zelf nauwelijks rond kunnen komen? Nee.

Rel

Terug naar de brede maatschappelijke verontwaardiging over de exorbitante bonuscultuur van ‘de hoge heren’, WikiLeaks en de jacht van minister De Jager op de hardwerkende veelverdienende Nederlander die zijn geld weg sluisst naar Zwitserland. Tijdens de Bilderbergconferentie 2011, die in het teken stond van verantwoord maatschappelijk ondernemen, viel het woord ‘transparantie’ opvallend vaak. Ook daar boog men zich over de spanning tussen commerciële belangen, vrijheid en verantwoordelijkheid. Een maatschappelijk verantwoorde ondernemer, aldus de consensus, kan de transparante vrijheid aan: die heeft eigenlijk niets te verbergen. Ik stelde in een van de panels op de conferentie dat elk bedrijf ‘WikiLeaks-proof’ zou moeten zijn: in principe moeten de zaakjes zo op orde zijn, dat men niet bang hoeft te zijn als WikiLeaks ‘per ongeluk’ vat op de administratie, de e-mail of de documenten zou krijgen. Was het maar zo simpel. Ten eerste is er de principiële waarde van het geheim. De Bilderbergconferentie kent nota bene

zelf een geheimhoudingscode. Af en toe wil men – zonder het alwetende oog van de hongerige journalistiek om iemand te laten struikelen – vrij uit met elkaar ideeën kunnen testen en bespreken. Geheimhouding faciliteert hier paradoxaal genoeg eerlijkheid, vertrouwen en openheid. Bovendien: wat is ‘je zaakjes op orde’ hebben in een samenleving waarin iedereen mag meepraten over wat wel en niet eerlijk is? De bonusuitkering van de ING top was geheel binnen de regels van de wet en de gemaakte afspraken en in bankkringen zeker niet abnormaal. Toch groeide het uit tot een rel. Wat is ‘WikiLeaks-proof’ in een wereld waarin Jan en Janneke Modaal de zeggenschap opeisen over het inkomen van Jan 3xmodaal? Is dat de nieuwe vrijheid? Wat als straks alle werknemers van de ING-bank hun private bonussen moeten overleggen met de goegemeente? Hoe staat het dan met de vrijheid? En wat vinden wij er van als straks onze eigen bankgegevens in the slipstream op straat komen te liggen? Ik zou vermoedelijk boos worden, en zelfs verontrust zijn. Sterker nog, mijn vrijheid als burger staat op het spel.

Minderverdieners

Is het verschil dan tussen ‘ons’ en de ‘graaiers’ bij de ING en de publieke omroep, de PvdA en D’66, dat ‘zij’ door de overheid worden betaald (of gesteund) en dat wij die overheid betalen? Toch niet. Ik werk bijvoorbeeld op de Vrije Universiteit, een instantie die volledig door de overheid wordt betaald – dus ook door politiemannen, verpleegsters, schoonmakers en tuinders. Wat als straks de hardwerkende Nederlander mag meebeslissen over mijn loonstrookje? Dan moet ik aan de hardwerkende Nederlander uitleggen dat hij meebetaalt aan mijn salaris voor vier uur colleges ‘Narrativity and Intermediality’? Kortom, niet alleen de vrijheid van de

Filosoof en schrijver Stine Jensen (1972) schreef dit essay op verzoek van DNB Magazine. Jensen publiceert regelmatig in NRC Handelsblad over kunst en cultuur en is de auteur van onder meer 'Ik lieg dus ik ben' en 'Echte vrienden. Intimiteit in tijden van Facebook, GeenStijl en WikiLeaks'.

'veelverdieners' ten opzichte van de 'minderverdieners' staat op het spel bij een werkelijke financiële transparantie - maar ook de vrijheid van de 'minderverdieners' ten opzichte van de 'nog minderverdieners'. WikiLeaks stelt ons daarmee voor een principiële vraag: hoe transparant willen we de samenleving écht hebben?

Macht

Het dilemma van transparantie zien we op diverse fronten in de samenleving terug. VVD-er Ton Elias in NRC Handelsblad gaf, nadat RTL Nieuws aan alle parlementariërs had gevraagd om een lijst in te vullen, bijvoorbeeld 'openheid van zaken' over een overtreding dertig jaar geleden. Daarna wilde Elias ook dat de journalisten met de billen bloot gaan. Wie alles van de ander wil weten, moet bereid zijn zelf ook te geven. Zit wat in. Elias liet zelfs doorschemeren wat belastende informatie over journalisten op zak te hebben. Zelf willen we lang niet altijd helemaal met de billen bloot; als de overheid aankondigt sneller bij iemands bankrekening te kunnen, staat onze 'privacy' op het spel, en vragen we ons af: kunnen we de overheid wel vertrouwen?

WikiLeaks zorgt ervoor dat we verantwoordelijken kunnen vinden voor de rommel in de samenleving. Zo blijven we zelf een beetje buiten schot. De leugenachtige hel, dat zijn de anderen. Als ik mijn werkster zwart betaald is dat immers 'een peulenschil' vergeleken bij de bedragen die je om de oren vliegen op topniveau. Daar schuilt een vorm van hypocrisie in.

Terug naar de woede, de oneerlijke verdeling. We (ixmodaal) kunnen ons altijd troosten met een volkswijsheid: namelijk

dat geld 'niet gelukkig' maakt. En zij (3xmodaal) zullen dat uiteraard bevestigen. Bijna alles in deze wereld is te koop: macht, schoonheid, ervaring, aandacht. Wie in de positie verkeert dat alles wat gekocht kan worden met één cheque geregeld kan worden en alles heeft wat zijn of haar hart begeert, staat machteloos tegen de menselijke natuur die zich au fond niet af laat kopen.

Geheimen

Hoe pijnlijk duidelijk worden de grenzen van vrijheid en geld, voor iemand met een ongeneeslijke hersentumor, met een significante ander die geleidelijk aan zijn interesse verliest, op het moment dat er geen vreugde meer wordt beleefd aan nog een wereldreis, aan nog een diner in een sterrenrestaurant, aan nog een Italiaans Renaissance Palazzo. Liefde, gezondheid, geluk - hoe clichématig ook - zijn, helaas, met geen geld af te dwingen en vormen daarmee ook de pijnlijke grenzen van de menselijke zelfbeschikking. Geldbezit maakt in die zin niet gelukkig, maar het maakt misschien wel iets vrijer - mits je eerlijk aan je bezit bent gekomen en niet met een geheim rondloopt. Privépersonen hebben recht op een paar (bank)geheimen - zonder geheimen geen vrijheid - maar als overheid of bedrijf moet je de transparantie in principe aandraven. Daarom ben ik blij met WikiLeaks. WikiLeaks gaat niet over de vrijheid van meningsuiting, maar over de controle op macht. We moeten er echter voor waken dat onze vrijheid in de slipstream niet in het geding komt. We weten allemaal dat vooral dictaturen streven naar zoveel mogelijk transparantie van burgers. Paradoxaal genoeg leidt dat streven vrijwel altijd tot minder openheid en eerlijkheid. Men zal zijn vrijheid, lees geheimen, eerder beter gaan bewaken. •

Tuvalu: een zinkend paradijs

Het doet denken aan de mythe van Atlantis, maar is de harde realiteit anno 2011: tropisch Tuvalu dreigt ten onder te gaan in de stijgende oceanwateren.

door Marijke Hoogendoorn

Het lijkt een droom: Tuvalu. Zeker als je tegen de wind in naar je werk fietst, terwijl de regen met bakken uit de hemel valt, is het heerlijk wegdromen over dit paradijs met zonovergoten witte zandstranden, waar je de dagen onbekommerd doorbrengt in een hangmatje tussen de palmbomen. Voor de broodnodige variatie kan je een visje vangen, een duik in het azuurblauwe water nemen en zwemmen tussen de koraalriffen. En dan ook nog eens slapend rijk worden met de verkoop van je naam, beter gezegd, de afkorting daarvan: met internetextensie .tv haal je een slordige 2 miljoen euro per jaar op zonder ook maar een stap uit die hangmat te doen. Het geluk lijkt niet op te kunnen voor

de 11.000 bewoners van dit paradijs. Maar helaas, de opwarming van de aarde verstoort deze droom op aarde: het paradijs dreigt ten onder te gaan in de alsmatig stijgende oceanwateren.

Eilandjes

Het zijn de meest nietige stipjes in de Stille Oceaan, ergens tussen Australië en Hawaï, zo'n 1.000 km ten noorden van Fiji. Negen atollen, waarvan sommige uit meerdere eilandjes bestaan, bij elkaar slechts 26 km² groot. Daarmee is Tuvalu één van de kleinste staatjes ter wereld. Op één zo'n stipje, het eiland Nui, stuitte de Spaanse ontdekkingsreiziger Alvaro de Mendaña de Neir in 1568. Hoewel er geen nederzettingen werden gebouwd,

legden walvisjagers en slavenhandelaren regelmatig aan. Eind negentiende eeuw kwam Tuvalu onder Brits gezag toen de Grote Oceaan werd verdeeld onder de koloniale grootmachten. De onafhankelijkheid werd op 1 oktober 1978 uitgeroepen. De eilanden tekenden een verdrag van vriendschappelijkheid met de VS, die daarbij vier Amerikaanse eilanden officieel aan Tuvalu overdroegen.

Klapper

De bevolking is overwegend arm. Afgezien van wat banen bij de kleine overheid moeten de bewoners het vooral hebben van de zee en buitenlandse hulp. De grond is niet vruchtbaar, minerale rijkdommen zijn er niet. Met wat

Tuvalu

Hoofdstad: Funafuti

Staatsvorm: Constitutionele Monarchie

Oppervlakte: 26 km²

Aantal inwoners: 11.000

Nationale taal: Tuvaluaans en Engels

Munteenheid: Australische dollar

visvangst uit zee, kokosnoten en wat zelfvoorzienende landbouw kunnen de meeste mensen in hun eerste levensbehoeften voorzien. Maar als het water te veel stijgt, overspoelt het zoute zeewater de velden en gaat de oogst verloren. Tuvalu moet dan ook steeds meer voedsel importeren. Veel jonge mannen gaan naar de zeevaartschool om vervolgens het ruime sop te kiezen: zo'n 15% van de Tuvulanen vindt een baan op de grote vaart en stuurt geld naar de achterblijvers thuis, bij elkaar zo'n 2 miljoen dollar. Verder verdient het land geld aan de verkoop van vislicenties aan Japan en de VS. Ook de verkoop van postzegels en munten levert nog een paar aardige duiten op. De grootste klapper werd

gemaakt met de verkoop van de rechten van de domeinnaam .tv. aan het Amerikaanse internetconcern VeriSign. Dat levert jaarlijks 2 miljoen euro op. Hoe mooi en paradijselijk Tuvalu ook is, het toerisme brengt nauwelijks geld in het laatje. Omdat het paradijs zo geïsoleerd ligt, is het lastig te bereiken en dus ook heel duur. Daardoor valt het buiten de scope van de gemiddelde backpacker of globetrotter. Slechts 1.000 toeristen per jaar komen naar dit paradijs.

Noodoproep

De zeespiegelstijging werpt een donkere schaduw op het paradijs. Tuvalu ligt vlak boven zeeniveau, slechts één of twee meter, dus ook een schijnbaar minieme

stijging van gemiddeld 5,7 millimeter per jaar neemt hier al gauw dramatische proporties aan. En waar waterrijk Nederland de kennis en het geld heeft om zich te weren tegen het wassende water, is Tuvalu zonder middelen om dure maatregelen te nemen. Het Rode Kruis is actief in het voorlichten van de bevolking. Kinderen leren wat ze moeten doen als de vloedgolven hoger worden. Ze leren bruggen bouwen en de radio te gebruiken voor een noodoproep. Het zijn kleine acties, die tijdelijk soelaas kunnen bieden. Maar op de lange duur kan alleen een radicale vermindering van de CO₂-uitstoot het tij keren. Ook dat lijkt slechts een droom. •

Simone Häfele

door Alexander Strengers
Voorzitter Kunstcommissie

Bomen, vogeltjes, poezen, maar ook flesjes en allerhande afval: dat alles en nog veel meer zie je terug in de werken van Simone Häfele. Al joggende door de natuur snuift ze de geuren op en ziet de meest gewone en ongewone dingen in een flits aan zich voorbijtrekken. Dat alles inspireert deze kunstenaar. Zij schildert bomen, dieren en versiersels als plastic, beertjes, lege flessen en andere trivia. De geuren die zij opneemt in de natuur zien we als cirkels terug in haar werk.

Simone Häfele (Karlsruhe 1982) kreeg aan de Kunstacademie in Karlsruhe

onder andere les van Toon Verhoef, van wie DNB in 1998 een groot werk heeft aangekocht. Häfele houdt van het ambacht. Zij prepareert zelf haar doeken. Daarvoor gebruikt ze niet te gladde materialen waardoor de verf diep in het oppervlak kan trekken. Zij schildert laag op laag. De ondergrond, vaak in een eerste heldere kleur aangebracht, schemert door de lagen heen en geeft ieder werk een intense glans. Zij hecht veel waarde aan de compositie. Die vindt zij vaak in de structuur van een boom, in het lijnenspel dat stam en takken samen vormen.

Baum mit Tiger, dat onlangs door de Kunstcommissie is aangekocht, heeft een veelheid aan lagen en elementen. Des te langer je kijkt, des te meer je ontdekt: een boom, een tijger, kikkers, een soort vleermuis, een aapje, iets wat op een half opgegeten ijsje lijkt. Heeft Häfele hier een sprookjesbos willen creëren of droomde zij van een ijskoud ijsje tijdens het joggen? Het werk roept zoveel vragen op, zoveel ideeën, zoveel indrukken. Dat maakt dit sprookjesachtig mooie schilderij spannend. En betoverend. •

Simone Häfele
Baum mit Tiger, 2011
200 x 140 cm
Olieverf op linnen

Vertrouwen in de Europese Centrale Bank

Tijdens de financiële crisis is het vertrouwen in de Europese Centrale Bank afgenomen. Deze afname blijkt goed te verklaren, aldus Michael Ehrmann van de ECB.

door Carin van der Crujisen-Knoben

Michael Ehrmann

Het percentage mensen dat geen vertrouwen heeft in de ECB steeg gedurende de crisis van ongeveer 25% naar meer dan 40%.* Dit staat in scherp contrast met de wijdverbreide perceptie dat de ECB juist een belangrijke rol heeft gespeeld in het voorkomen van erger: een regelrechte grote depressie.

Onderzoek van Michael Ehrmann en zijn ECB-collega's toont aan dat er drie verklaringen zijn voor de vertrouwensdaling.** Ten eerste heeft de macro-economische verslechtering de populariteit van de ECB verminderd omdat de ECB als een belangrijke economische speler wordt gezien. Daarnaast heeft de financiële crisis de beperkingen van Europese beleids-

makers bij het voorkomen en oplossen van wereldwijde problemen blootgelegd. Er is sprake van een algehele afname van het vertrouwen in Europa en Europese instellingen. De derde verklaring is dat de ECB door het publiek wordt geassocieerd met de problemen in de bancaire sector, bijvoorbeeld omdat ten onrechte wordt gedacht dat de ECB een bancaire toezichthouder is. •

* Eurobarometer enquêtes door de Europese Commissie.

**M. Ehrmann, M. Soudan en L. Stracca: 'Explaining EU citizens' trust in the ECB in normal and crisis times'.

Toekomstige seminars

23 en 24 mei: Eric van Wincoop (University of Virginia/NBER)

25 mei: Linda Goldberg (Fed New York/NBER)

14 juni: Luc Laeven (IMF)

24 juni: Charles Calomiris (Columbia University)

28 juni: *Contagion and Optimal Regulatory Forebearance*, Lucy White (Harvard Business School), a joint CIFRA/DNB seminar

30 juni: Enrique Mendoza (Maryland University)

12 juli: Rodney Garratt (Bank of England)

20 september: Simon Gilchrist (Boston University)

Toekomstige conferenties

26 en 27 mei 2011

Banking and the Globalization of Finance (joint conference DNB/EBC).

Voor meer informatie kunt u mailen naar DNB_EBCConference@dnb.nl

Recente seminars

01 maart: *Explaining the Fall in Citizens' Trust in the ECB during the Global Financial Crisis*, Michael Ehrmann (ECB)

08 maart: *Nowcasting* Marta Banbura (ECB)

15 maart: *Global Firms, Local Trust and Productivity*, Vadym Volosovych (Erasmus University Rotterdam)

25 maart: *Contingent Convertible Bonds and Capital Structure Decisions*, Dwight Jaffee (Haas School of Business), a joint CIFRA/DNB seminar

05 april: *Serial Default and Debt Renegotiation*, DTamon Asonuma (IMF)

12 april: Simon van Norden (HEC Montreal)

13 april: *Limited Purpose Banking* Kotlikoff (Boston University)

19 april: Harry Huizinga (Tilburg University)

28 april: *Bank Resolution* Xavier Freixas (Universitat Pompeu Fabra Barcelona)

De seminars zijn een platform waar binnen- en buitenlandse wetenschappers hun onderzoekresultaten presenteren. Het actuele programma staat op www.dnb.nl. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Jolanda Kok, tel. 020-5242157 e-mail: j.h.m.kok-stuijtzand@dnb.nl

DNB PUBLICATIES

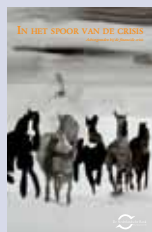
Onder meer de volgende uitgaven van de Nederlandsche Bank zijn verkrijgbaar:

'Scoren met beleid'
digitaal lesprogramma
tweede fase havo/vwo

'Waar voor je geld'
praktische lesopdrachten
tweede fase havo/vwo

Achtergronden bij
de financiële crisis

'Goud, Geld en Geheimen'
publieksbrochure

'De geschiedenis
van ons geld'

'Echt of vals?'
cd-rom met de echt-
heidskenmerken van
de eurobiljetten

Periodiek verschijnen

- Jaarverslag
- Economische ramingen
- Overzicht Financiële Stabiliteit

DNB publiceert ook over haar wetenschappelijk onderzoek

- Working Papers
- Occasional Studies

Alle uitgaven zijn online beschikbaar.

U vindt ze op www.dnb.nl.

De uitgaven kunt u ook bestellen via onze website,
per e-mail (info@dnb.nl) of via een brief die u kunt
richten aan: De Nederlandsche Bank
Afdeling Facilitaire diensten / Postkamer
Postbus 98, 1000 AB Amsterdam

Colofon

DNB Magazine is een tweemaandelijks
uitgave van de Nederlandsche Bank.

Redactieadres:
DNB Magazine
Postbus 98, 1000 AB Amsterdam
Westeinde 1, 1017 ZN Amsterdam
t 020 524 5781 / 5753
f 020 524 2228
e magazine@dnb.nl
www.dnb.nl

Hoofdredactie:
Loek van Daalen

Eindredactie:
Marijke Hoogendoorn, Ellen Tolsma

Aan dit nummer werkten mee:
Martijn Bennis, CBS, Carin van der
Crujisen-Knoben, Stine Jensen (Essay),
Jolanda Kok, Alexander Strengers

Fotografie / Illustraties:
ANP Photo, Rhonald Blommestijn
(illustraties p. 9 en 10), Geldmuseum,
Hollandse Hoogte, Mammal Inc. (In
Beeld), Rob Meulemans, Sander van
den Nieuwenhuyzen (Stine Jensen)

Vormgeving en druk:
Joh. Enschedé (vormgeving),
Fd-Repro en Post (productie)
Drukkerij De Bink (drukwerk)

Abonnementen:
Een abonnement op DNB Magazine is
gratis en uitsluitend schriftelijk of per
e-mail aan te vragen. Adreswijzigingen
en opzeggingen eveneens schriftelijk
opgeven.

Abonnementenadministratie:
DNB Magazine
Antwoordnummer 2670
1000 PA Amsterdam
e aanvraagmagazine@dnb.nl

Artikelen uit DNB Magazine mogen niet
zonder toestemming van de redactie
worden overgenomen.

Vrijheid volgens fotograaf Arjan van den Berg (Mammal Inc.).

